

ACC. NR. 4413

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Helga Persson .....
Härad: V.Göinge ..... Adress: Box 208 Höör .....
Socken: Röke ..... Berättat av: Mathilda Tall .....
Uppteckningsår: 1934 ..... Född år 1850 i Röke, ...

Uppteckningen rör : I.Julseder från Röke,(sid.1-3) II.Mindre
stugor,(s.3-4) III.Sängen,(s.4-5).

14413

I.

Julseder från Röke.

Berätterskan, som var åttiofyra år gammal omtalar, att i hennes barndom hade man halm på golvet om jul. Hon var född i Röke i trakten av Hässleholm. Till julafton brukade man också sätta upp vackert färgade papper längs väggarna uppe vid taket å vilka gubbar, gummor, hästar och slädar eller hästar och vagnar m.m. voro målade. På väggarna som bestodo av s.k. bålaväggar funnos inga tapeter och de papper, som sattes upp till jul sutto endast över julem och togos ned till knut.

I taket över långbordet hängdes en stor mörk schal och under denna hängdes en ljusare schal eller vackert färgad silkeschalett och under schaletten hängdes en halmkrona, vilken var träd och upphängd på "horsahaur (hästtagel) för att den skulle var i ständig rörelse. På långbordet lades en vit duk, som skulle ligga hela julen och på bordet låg ^o två högar med bröd ^o såsom prydnad. Dessa lades på tre mindre bullar, vilka lågo underst liksom fötter. På dessa lågo tre fina bröd av olika storlek med det största underst, så det blev liksom en pyramid och dessa bröd skulle ligga såsom prydnad hela julen.

Skriv endast på denna sida!

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julseder från
Röke.

a/lin

Skild V. Agnes Rökens
sept. 1934

4413

2

308 av Rökens
1808 Rökens
1808 Rökens
1850 Rökens

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På väggen över långbänken hängdes en vit duk eller ett la-
kan och på detta fästes röda sidenband eller rosätter i olika färger,
vilka skulle sitta såsom prydnad över helgen, men då denna var slut
plockdes grannlåten ned och förvarades till nästa jul.

Julhalmen lades på golvet julafton och sedan fick den lig-
ga till Knut. I denna lekte barnen och det var mycket roligt att få
ha julhalmen inne.

På bordet brukade stå en vackert etsad och sirad kanna
av trä, denna var vitskurad och snygg och i denna fanns öl, av vilket
husets folk, och även besökande bjödos dricka. Ingen fick under julhel-
gen gå ifrån ett ställe där han varit på besök utan traktering, ty då
sades han bära ut julen och det fick inte ske. Alla drucko ur ett krus
utan att det blev diskat.

Berätterskan omtalar, att hon redan tidigt kom ut tjänade
såsom barnpiga på ett större ställe. Här fick hon hjälpa till att slå
upp bröd och älta degen och till jul fick hon tillsägelse att slå
upp en så stor kaka hon orkade så fick hon lov att taga denna med
sig hem till jul och naturligtvis lät hon ej säga sig detta två gånger.

Det var en gammal vacker sed att tjänarna fingo bröd med sig och särskilt för dem, som hade fattiga hem, var det en glädje att få komma hem med bröd till jul.

II.

Mindre stugor.

Mindre stugor.

Berätterskan var född i ett fattigt hem, ty genom faderns tidiga bortgång kom man att få ont om brödet i den lilla stugan. Berätterskan omtalar också hur det såg ut i de små hemmen i Göingebygden i hennes barndom, och hon säger att dessa små stugor i de flesta fall voro ryggåsstugor utan mellanloft, i en del av dessa ~~stugor~~ fanns endast jord- eller kullerstengolv, ty kök och stuga voro i ett, medan man i en del fall hade trägolv i den del, som skulle föreställa stugan, och så låg golvet till den del, som utgjorde kök, något lägre och här var jord- eller stengolv. Dörrar voro satta för den öppna spisen om man hade sättugn i stugan. Golven voro beströdda med ene och sand och i de s.k. bälåhusen funnos endast stockväggar, ~~ty~~ där ~~vor~~ grova ~~stoc-~~kar sammantimrade på tvären.

I rummet fanns en hylla, den s.k. "kara-hyllen" och i denna satte man upp allt vackert och färgrikt porslin, som man tyckte var för fint att använda ^{i vardagslag} och där stod det som prydnad.

III.

Sängen.

Sängen.

Även i denna trakt brukade man ha halm i sängarna till tjä-narna och så över halmen hade man ett tomt dynvar eller en trasmatta, som var avsedd för detsamma. Till huvudkuddar (hoepudor) hade ^{man} långa, smala kuddar, som räckte tvärs över huvudgården. Man hade endast ett lakan och så en tjock yllen dyna över sig.

I storstugan ^{på ena långväggen} stod den stora sparlakanssängen där vanligen man och hustru hade sin sängplats, ~~på den ena långväggen~~. Ibland hände det dock att mannen låg i denna säng med ett barn hos sig, medan hustrun låg i kakaelugnsbänken, en utdragbar soffa, med ett eller möjligen två barn hos sig. Kring stora sängen fanns antingen rutiga eller randiga hemvävda sparlakan och på en del ställen gingo sparlakanen runt hela sängen så att man drog dem för på dagarna och uppe vid dessa ha-

5 4413

de man ibland en rynkad eller veckad kappa. Sparlakanet upphängdes på en i väggen uppsatt ram eller från i väggen fastsatta stänger, vilka voro vackert färgade. Om sparlakanet gick runt om sängen funnos sängsolpar i alla fyra hörnen där sparlakansstängerna voro fastsatta. Hade man sparlakan runt hela sängen bäddades denna på morgnarna och så drogs sparlakanet för, men hade man ej sparlaka ut ~~om~~ vid sidorna "slog man upp sängen", som man sade, och höljde ett vitt eller flerfärgat vävt täcke över den.

Såsom sängkläder användes endast dynor, vilka voro av ylle om de användes till ovandynor men av linne eller bomull till underdynor, till huvudkuddar kunde man använda vilken sort, som helst. Underst i huvudgärden brukade man ha en slags kuddar av grov linneväv stoppade med halm.

Dynorna vävdes i tre-, fyra- och femskift, varmed menades att man hade så många trampor och solvkäppar, som det var skift.

Tjänarna hade aldrig mera än ett lakan och detta var oftast av grov skäftefallsväv. -----